

insostenibles. Mn. Segura (*La Veu del Monts*. 1892, 395), proposa identificar-lo amb *Terradelles* (i hauria pogut afegir-hi *Terradell*): s'hi oposa rotundament la -r- simple, moderna, i constant en una vintena de mencions antigues, llevat només l'excepció del cacogràfic cens de 1359. Acaba de mostrar-nos-ho el fet que hi ha un *Terradelles* justament a la P. de Vic, el qual apareix sovint en els docs. del *Dipl. de la Cat.*, i sempre amb -rr- i amb *Te-*; si no m'enganyo són dos: un dins el te. de *Sta. Eulàlia de Riuprimer*, i l'altre, al te. S. Ma. de Merlès: justament en el doc. de 990, van junts els dos topònims i situat aquell dins el terme de l'altre: «vinnario de *Tarradelles* sito in term. *Taradelli*», amb *rr* aquell, amb *r* aquest; de nou *Terradelles*, a. 997, § 62, com immediat a Vic.

Altrament, Segura, retractant-se, proposà altra cosa encara més fantàstica: diu **Terret*, diminutiu del fr. *Tbierry*, o sigui germ. THEUDERIKS: és evident que ni amb això ni amb THEUDORED podríem arribar a *Taradell*.

Pensaríem, doncs, que sigui dim. català dels part. *tarat* 'fet malbé' o *talat* 'devastar', amb dissimilació. Però allò, des del punt de vista semàntic, no es podria justificar ni hipotèticament. Concebible això, però caldria recórrer a hipòtesis històriques mancades de tot fonament concret en aqueix lloc.

Una explicació raonable només la veiem a base d'una variant d'un altre topònim català. Per cert ben conegut, però lleument distint. *El Talladell*, poble de Segarra, situat en un pujol damunt del riu Cervera, entre aquesta ciutat i Tàrraga. És que justament el poble segarrenc apareix en una variant amb -r- en documents antics: «*Taradell* en lo S. XI figurà entre les possessions de la casa de Cervelló», i a. 1240: «castrum de *Taradello*» (CCandi, *Misc. Hi. Ca.* II, 454 o 455).

No creguéssim que es tracta del *Taradell* de Vic, perquè el context dels documents següents el posa junt amb llocs veïns de Cervera, o entre Cervera i l'Anoia: «castells de Copons, de Veciana, de Montfalcó e de *Taradell*», en diversos documents dels anys 1096-1131, que Euf. Fort i Cogul cita en el seu estudi sobre «El Senyoriu de Santes Creus» (p. 86): en efecte sabem per aquesta obra (i pel *Llibre Blanc* de Stes. Creus), que el *Talladell* segarrenc pertanyia al monestir de Stes. Creus, que és el monestir que havia heretat els béns de Guerau Alemany de Servelló: aquells Cervelló de qui era el *Taradell* dels documents que hem extractat de CCandi.

Sens dubte la forma primitiva i la més corrent del topònim de Segarra fou *Talladell*, derivat dim. de *Tallat*. No sols és a la vista del *Tallat* de Barberà com observava el B. de Maldà, sinó situat en un pujol que davalla en fort pendent fins al r. Cervera, pendent 'tallat' ja que no del tot rost. La major part de les seves mencions antigues són de la forma *Talla-* (1280, 1237 etc.); però això no exclou que amb aquesta hi coexistís una forma vulgar dissimilada: dissimilació primer en *Tala-* (eliminant només la palatalitat), i en fi dissim. total: *Taradell*.

Jo mateix recordo haver-lo oït així oralment en en-

questes de pobles veïns el 1956. La primera menció de l'a. 1067, en un conveni de R. Bg. I amb R. G. de Vilamur perquè hi basteixi una torre, diu: «castrum de *Taiadel* (bis) --- turrem de *Taiadel*» (*Li. Fe. Ma.* I, pp. 307.2f., 308.11.15); però en el títol d'aquest antiquíssim i venerable cartoral un vell glossador ja hi va posar la forma vulgar: «castro de *Taradel*» (reproduït també així per Font Rius, *C. d. p.*, § 31, p. 55).

I el Baró de Maldà, que s'atenia al que oïen les seves orelles, l'anomenà, en passar-hi, «el poble de *Taradell* y ciutat de Cervera» (a. 1794: *Calaix de Sastre* II, 219), com reconeix el publ. Boixareu, baldament (ben a tort) l'esmeni. El valent baró no estava per escrits antics sinó pel que oïa en les seves palestres amb els pagesos i parcers que li regatejaven la paga dels drets de Maldà (10 k. al SO. de Talladell).

Doncs, aquest mateix procés degué repetir-se en el nom vigatà. Per més que en aquest la forma dissimilada *taladél* > *taladél* > *taradél* hi aparegui uns cent anys abans que en la documentació del segarrenc, i a diferència d'aquest s'hi va generalitzar. També *Taradell* es troba en terreny ondulat, i vora un petit tall o portell: el portell travessa pels romeus anant al santuari de Puig-l'Agulla, per llur camí «dels *Taradells*»: l'important pas de collada en el camí de Seva a Vilalleons, allà on es passa dels vessants de l'alt Gurri, als de la riera de Vilalleons tirant cap a St. Julià i Calldetenes.

Dissimilació que es repeteix en altres llocs: *Taradeau*, mun. de 310 hab. a Provença, dpt. Var, c^o Lorgues, distr. Draguignan; dissim. també de **Talhadel*, i aquest mot provençal s'ha aplicat també en la forma *taradeu* al «*Rhamnus alaternus*», arbust de fulles retalladetes (no és, doncs, una variant pre-romana de *alaternus*, que em conduïa a una fantàstica aproximació etimològica per al nom de *Talladell* que ja he retirat, supra, en l'article de *Tallendre*). Un origen semblant deu tenir la «*Rocha Taradellaria*» que apareix en docs. de 935 i 1123, com afrontació del monestir de St. Quirze de Colera, segurament un lloc entre Colera i el coll de Banyuls que se cita «*Calmilia* usque ad rocham *Taradellaria* --- ad collum de Colaria --- collum Delfianensi --- Rubidosos --- ad ipsum collum de *Balneolis* ---» (Colhe. Moreau v, f° 153 ss.) (a. 935 = Monsalv. VIII, 186.1, repetit 187.5), i en doc. de 1123, extractat per Alart (*InvLC*, s. v. *roca*). Sens dubte una roca damunt un altre 'talladet' com aqueixos collets de Delfià i Colera.

En fi heus aquí un NL situat ben prop de *Taradell* que pogué influir en la ràpida generalització de la forma dissimilada *Tara-*: en doc. de 1233: «*mansum de Taraua* --- in parrochia Sancti Fructuosi de Balaiano» (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 36): no és, però, *Taradell*, puix que Balenyà és una parròquia diferent, sempre independent de *Taradell*, però ben propera, 9 k. al SO., i aquest nom és simplement el d'un antic senyor del mas, germ. TARABALD (veg.-ne altres, infra, a l'art. *Taravaus*), però aquest noble veí, de nom ben conegut i generalitzat havia de donar un prestigi a la forma *Taradell* tot i nascuda vulgarment d'una dissi-